

Melkveehouders doen de FarmWalk van Stichting Weidegang

‘Waar een wil is, is een wei’

Steeds minder melkveehouders weiden hun koeien en de kennis omtrent weidegang verwatert. Voor Stichting Weidegang redenen om het FarmWalk-weidemanagementprogramma van Ierland en Nieuw-Zeeland in Nederland te introduceren. WeideCoach Henk Antonissen gaf 20 melkveehouders een FarmWalk-workshop.

Er is geen melkveehouder die niet af en toe na het melken door zijn weilanden loopt om te kijken hoe de percelen en het gras er voor staan. Met het oog van de kenner observeert hij het gras en bepaalt wanneer hij gaat maaien of beweiden. Maar het oog van de kenner is de afgelopen decennia wat minder geworden. Veel melkveehouders ontberen de diepe kennis om accuraat te kijken naar hun percelen en te bepalen wat het optimale weidemanagement is. Toch kan elke melkveehouder zich nu die kennis weer eigen maken en de beweiding van zijn koeien

verder optimaliseren en meer gras uit zijn perceel halen. Daarvoor kan hij FarmWalk gebruiken. Dit beweidingsmanagementprogramma komt uit echte graaslanden als Ierland en Nieuw-Zeeland. In 2013 heeft Wageningen UR een versie voor Nederland ontwikkeld. FarmWalk is kijken, meten, beslissen en doen. In het FarmWalk-concept zijn er voor elke maand modules met tips, aandachts- en beslispunten. Om het FarmWalk-concept breed in de sector uit te rollen, heeft de Praktijkschool voor Beweiding van Stichting Weidegang

begin dit jaar twaalf WeideCoaches opgeleid om melkveehouders te trainen in het gebruik van praktische hulpmiddelen als de graslandgebruikskalender, de grashoogtemeter en een bemestings- en beweidingsplan. Maar vooral ook in het gebruik van de schop, de boor, hun handen, ogen en neus. Agrarisch adviseur Henk Antonissen is een van die WeideCoaches en in Leende (NB) geeft hij de eerste bijeenkomst aan twintig melkveehouders uit de buurt, biologisch en gangbaar. „Elke melkveehouder moet bepalen

De boeren gaan in groepjes de wei in. Een groepje bekijkt de beworteling en het bodemleven door de bodemtemperatuur en de grondwaterstand te meten.

welk beweidingsprofiel bij hem past”, vertelt hij. „Dat hoeft niet het hele jaar hetzelfde systeem te zijn. Het kan ook heel praktisch zijn om tijdens het seizoen te wisselen.”

Beweiden optimaliseren

De melkveehouders zijn gekomen om onder meer te kijken of het beweiden nog beter kan. Voor de biologische boeren is beweiden al verplicht, maar ze willen graag hun weidebeheer verbeteren en optimaliseren. „Ik wil het ideale beweidingssysteem krijgen”, zegt Cees van Roessel uit Udenhout. Hij heeft daar een biologisch bedrijf met 80 melkkoeien en 60 hectare grond. Biologisch melkveehouder Harry Klaasen wil graag weten of de theorie achter FarmWalk ook past bij de praktijk. In Knegsel heeft hij een bedrijf met 70 MRIJ-koeien met 20 hectare eigendom, 22 hectare samen met zijn broer en 4 hectare pacht van Gemeente Eersel. Sjaak Cardinaal hoopt iets op te steken dat hij kan gebruiken om toch weidegang toe te passen. De grond rondom zijn bedrijf in Leende is te nat voor beweiden en draineren mag door natuurwetgeving niet. Zijn koeien staan het hele jaar op stal. Ook bij Eric van der Paalen in Leende staan de koeien op stal. Hij heeft op zijn bedrijf met 100 koeien en 20 hectare te weinig land om te beweiden, maar hoopt hier mogelijkheden te horen of hij wel kan beweiden.

Stripgrazen of standweiden

Om te bepalen welk beweidingssysteem het best bij een melkveehouder past, bestaat er binnen FarmWalk een tabel met keuzemogelijkheden: constante melkproductie, maximale grasgroei, heb je beperkt tijd, wil je een optimale grasbenutting en beschik je over een robot. Voor elke keuze staat een aantal punten per aantal dagen beweiden. Wanneer je de verschillende keuzes optelt, past het systeem met het hoogst aantal punten bij het bedrijf. Als je een constante productie, hoge grasproductie en benutting wil, je hebt een robot en voldoende tijd, dan past stripgrazen op het bedrijf. Is tijd een beperkende factor en wil je toch een constante productie, dan is standweiden beter. Henk: „Met kort intensief beweiden krijg je de hoogste punten voor constante melkproductie, grasbenutting, grasgroei en robot. Maar het kost tijd. Heb je weinig tijd of wil je meer rust, dan is lang beweiden beter.” Met stripgrazen of kort en intensief beweiden

behaal je dus de hoogste opbrengst. Het is niet verstandig de koeien per perceel tussen zeven en veertien dagen te beweiden. Dan worden de minste voordelen behaald. Maar bij de FarmWalk blijft kijken naar gras het belangrijkste. „Goed kijken is de sleutel tot weidegang”, legt de WeideCoach uit. „Focus op het gras. Dan kun je de juiste keuzes maken, maar daarvoor is wel vakmanschap nodig. Je moet kijken, meten, ruiken en proeven. Ga echt de wei in. Doe de hakkentest. Kijk ook naar de grassamenstelling. Is het nodig om te vernieuwen of door te zaaien of pleksgewijs te zaaien? Let bij de keuze van het gras wel op de rassenlijst.” Volgens Henk moet je juist op de slechte plekken in de percelen focussen. „Die plekken ruiken vaak muffig en koeien willen die niet vreten. Zorg dat die omstandigheden in elk geval niet slechter worden, beweid kort en laat het gras niet te lang worden.”

Grond beperkende factor

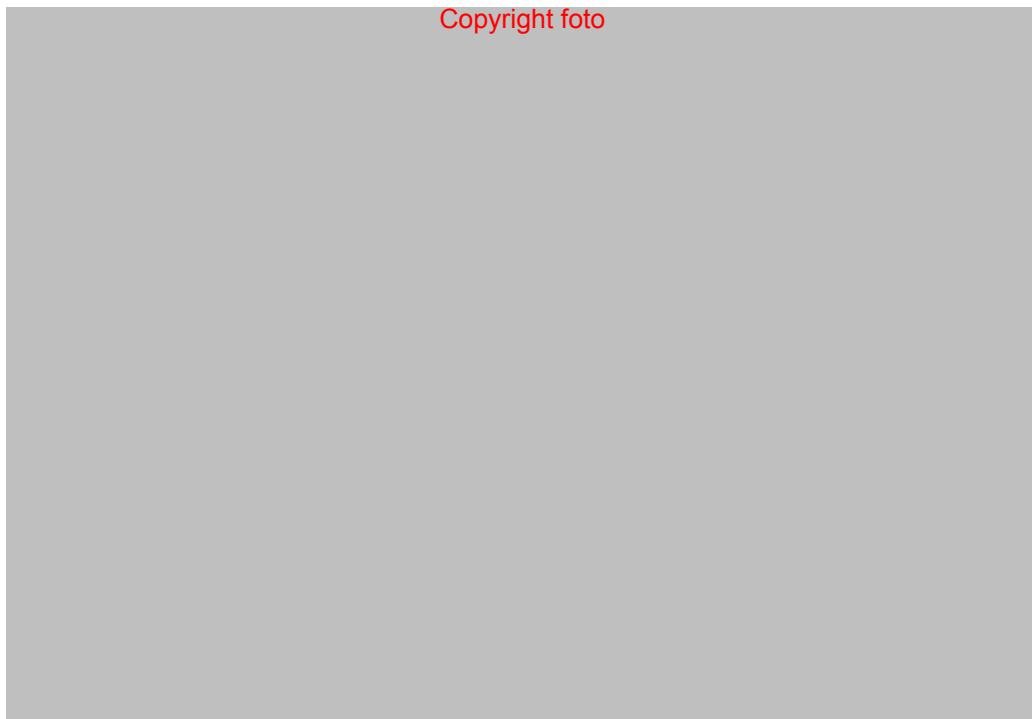
Beweiden is vooral een kwestie van persoonlijke beleving en technische haalbaarheid. De meest beperkende factor is de oppervlakte beweidbare grond per koe. Smakelijkheid is het belangrijkste aspect van een goede grasbenutting. De koe moet in de uren dat ze graast zoveel mogelijk vers gras vreten. „Het minimale aantal uren dat FrieslandCampina eist, is niet voldoende voor een stevig margeverschil. Dat zijn 720 uur en in die periode kan een koe 750 kilo droge stof per jaar vreten. Dat is een fractie van het rantsoen en het economisch voordeel is met zo weinig beweidingsuren beperkt.” Henk geeft ook nieuwe feiten. „Koeien moeten niet te vol zitten als je ze gaat beweiden. Dus van tevoren niet te veel voeren. Corrigeer met bijvoeren en niet met beweiden. Je weet hoeveel een koe per uur kan vreten. Bekijk de grashoeveelheid op het perceel, bepaal hoeveel uur ze kunnen weiden en bereken dan de bijvoeding.” Ook voor de hoeveelheid grasopname en bijvoeding heeft FarmWalk een tabel waarop gemakkelijk de grasopname en bijvoeding per koe kan worden bekeken. Op de vraag van Henk hoeveel melkveehouders de bijvoeding, grasopname en grasvoorraad meten, steekt een enkeling zijn vinger op. Henk: „Je moet precies weten wat er aan grasvoorraad is en hoeveel gras opgenomen wordt.” Schatten van deze parameters is niet meer voldoende om

Copyright foto

beweiding te optimaliseren. Aan de hand van de tabellen kan een boer ook goed zien als hij op beweiding overstapt of zijn beweidingssysteem aanpast, welke effecten dit heeft.

FarmWalk

De deelnemers gaan bij Mark Schepens de FarmWalk doen. Mark heeft in Maarheeze een bedrijf met 120 melkkoeien en al zijn ►

percelen liggen rondom de boerderij. Hij past vooral standweiden toe, omdat dit hem meer rust in de bedrijfsvoering brengt.

In groepjes worden opdrachten uitgevoerd. De eerste groep moet een passend beweidingssysteem bedenken met perceelsgrootte, uren weidegang en bijvoeding. De tweede groep moet de botanische samenstelling en grassoorten determineren en bepalen of herinzaai nodig is. Dan is er een opdracht om de beworteling en het bodemleven te bekijken door de bodemtemperatuur en de grondwaterstand te meten. Een andere groep moet weer bepalen hoeveel gras er staat en wanneer de beste start is van het weideseizoen.

De boeren struinen in groepjes door het veld en na afloop bespreken ze de bevindingen. De botanische samenstelling blijkt hier en daar niet helemaal optimaal. Te veel ridderzuring, kruiden en open plekken. „Maar op sommige plekken was het prima“, zegt Cees. „Als we alleen de slechte plekken hadden bekeken, was het advies herinzaai geweest, maar nu kan Mark volstaan met doorzaai van de kale plekken.“ Henk reageert: „Om een juiste indruk te krijgen dien je het hele perceel goed te bekijken. FarmWalk is lopen door alle graspercelen en alles bekijken en meten.“

De wortelgroei in het perceel blijkt goed te zijn en de bodemtemperatuur is 9,1 graden. „Het bodemleven komt tussen de 8 en 9 graden tot leven. Dan begint ook de groei van het gras“, legt de WeideCoach uit. „Het is beter om de bodemtemperatuur te meten dan de temperatuursom. Wees er op tijd bij als de temperatuur omhoog gaat en de grasgroei ontploft. Profiteer meteen van dat eerste stukje verse gras. Door op tijd te starten met enkele uren per dag voorweiden.“ Harry: „Vandaag (18 maart, red.) zijn de koeien al een week op de wei. Het bevalt ieder jaar goed om op tijd te beginnen. Een extra groeitrap en een dichte zode.“

Structuur van de grond

Mark had al halverwege februari drijfmest op het land gebracht. „Is dat niet een beetje te vroeg?“ vraagt Sjaak zich af. „Nee“, antwoordt Henk. „Bij lage temperaturen is de drijfmest nog niet actief.“ „Dus dan is een vroege drijfmestgift goed en meteen beschikbaar als er groei is“, concludeert Cees. Volgens Mark is het bodemleven goed en

heeft de groep in de grond regenwormen gevonden. Cees: „In een goede bodem zit minimaal 4 ton bodemleven.“ Henk knikt: „Evenveel gewicht onder de grond als bij zes melkkoeien per hectare boven op de grond. Regenwormen zijn belangrijk voor de beluchting, de waterdoorlatendheid en om de verdichting tegen te gaan. Voorkomen van verdichting is cruciaal en dat betekent ook minder druk door werktuigen. Een goede grond heeft een korrelige structuur en een intensieve diepe beworteling. Koolstofrijke (stro)mest bevordert het bodemleven. Bodemleven, waaronder regenwormen, zorgen voor veerkracht van de grond. In feite moet het perceel een zachte mat zijn en geen harde plaat. Scheuren is funest voor het bodemleven; dat valt dan letterlijk naar beneden.“

Anders kijken naar gras

Sjaak: „Helaas kan ik niet royaal beweiden, ik heb een te kleine huiskavel. Anders zou ik dat na vandaag zeker doen. Ik heb in elk geval geleerd om maximaal op het gras te focussen, want optimaal weidebeheer gaat niet vanzelf.“ Eric denkt dat hij weinig keus heeft om zijn dieren op stal te laten. „Interessante bijeenkomst, maar ik kan niet beweiden. Ik heb een veebezetting van ruim 6,5 melkkoeien per hectare, te veel om genoeg uit beweiden te halen. Ik kan maximaal 5 tot 6 uur beweiden. Dan zit ik met mijn bijvoeding op het maximale. Honderd procent beweiden lukt mij niet. Wel ga ik een uitloop maken om onder meer de droge koeien te beweiden.“

Mark heeft vooral geleerd dat biologische boeren anders naar hun perceel en gras kijken. „Wij vinden dat er al snel te veel onkruid op staat. Een weiland is blijkbaar niet zo snel op als de gangbare boer denkt.“ „Ze zeggen wel dat nieuw grasland meer opbrengt dan oud grasland, maar dat klopt volgens mij niet“, zegt Sjaak. Cees: „Vandaag heb ik gezien dat er grote verschillen in de kavels zitten. Ik ga vanaf nu het hele blok bekijken voordat ik

oordeel.“ Harry, wiens bedrijf zes jaar lang stikstofproefbedrijf is geweest, zegt dat ze vandaag op een vreemd bedrijf zijn geweest en dat een melkveehouder zijn eigen bedrijf en percelen goed kent. „Ik maakte 30 jaar geleden ook al de FarmWalk. Toen bepaalde ik ook al wanneer te weiden of te bemesten.“ Toch denkt Cees nog meer maatwerk op zijn eigen bedrijf te kunnen realiseren, want hij heeft het gevoel dat het nog beter kan. „Met gras moet je bezig zijn. Dan groeit het.“ „Wat Cees zegt, klopt“, vult Henk aan. Veel boeren die de FarmWalk doen, zijn verbaasd over de toestand van hun perceel. Harry: „Ik ben gewoonweg niet onder de indruk van temperatuurstokken en grondonderzoeken.“

Verbeterpunten

De melkveehouders hebben de percelen van Mark bekeken. Gaat Mark met hun advies zijn management aanpassen? „Ik ga het wellicht niet anders doen. Ik zou het wel anders willen, maar kan het niet anders doen. Ik heb een te kleine huiskavel voor het aantal koeien. Doordat er maar één kavelpad is en we met drie groepen beweiden, moeten we goed nadenken hoe we gaan beweiden. Als ons bedrijf links en rechts evenveel grond had, was het makkelijker geweest. Het verste perceel ligt op 500 meter. Hier kan alleen de robotgroep komen. Voordat ze in de wei zijn, kunnen ze weer naar huis om gemolken te worden.“

Toch denkt Henk dat Mark kan kiezen voor een ander systeem „Je kunt veel efficiënter de weide benutten. Er zijn verbeterpunten. Je past nu standweiden toe, maar je kunt ook overwegen elke 1-2 dagen om te weiden en kritischer te zijn op het aantal uren weidegang per dag. In het voorjaar kun je bijvoorbeeld stripgrazen. Dan worden de grasproductie en de benutting zo'n 20 procent hoger. Ik denk dat melkveehouders meer moeten durven te veranderen en dat ook moeten willen, want waar een wil is, is een wei. Met de FarmWalk vinden ze in elk geval de weg naar de wei weer terug.“ ■

*WeideCoach
Henk Antonissen
demonstreert de
veehouders de
werking van een
grashoogtemeter.*